

ГОДИШЊИЦЕ СРПСКИХ ВЕЛИКАНА УМЕТНОСТИ¹

Весна Гагић*

Универзитет у Нишу, Факултет уметности у Нишу, Република Србија

У години обележавања значајних јубилеја уметника који су оставили дубок траг у уметности, а који је видљив на ширим просторима уметничке сцене, Факултет уметности је реализовао пројекат али и истоимену пратећу монографску студију *Годишњице српских великана уметности*. То је монографска студија о српским уметницима из области ликовне и музичке уметности који су обележили српску уметничку сцену крајем 19. и почетком 20. века. У својој основи наведена студија имала је за циљ да на једном месту трајно забележи активности које су пратиле истоимени пројекат Факултета уметности у Нишу, реализован у току 2015. године, и прикаже све значајне датуме из живота и стваралаштва музичких уметника Корнелија Станковића и Исидора Бајића, као и ликовне уметнице, сликарке Надежде Петровић.

Пред нама је монографска студија која нас на својеврстан и посебан начин уводи у свет уметности, осликава прошлост и стваралаштво уметника, али својим садржајем упућује и на могуће будуће интерпретације њиховог стваралаштва.

Студија је ослоњена на целине које описују активности и фазе пројекта. На самом почетку дат је уводни део (стр. 7–10) у коме је представљен пројекат од тренутка стварања идеје за његову реализацију до његове финализације, којом је обухваћено и објављивање наведене публикације.

Студија је подељена на четири целине. У првој целини (стр. 11–23) представљена је прва пројектна активност, под називом *Вече великана*, коју је обележило концертно вече и представљање дигиталне колекције о Надежди Петровић Музеја савремене уметности у Београду. У другој целини (стр. 27–32), насловљеној *Биографске изложбе великана*, представљен је ауторски рад уметника, чије су изложбе реализоване у три изложбена простора у Нишу: Галерији Универзитетске библиотеке „Никола Тесла“ у Нишу, Галерији Синагога, као и у Малој сали Факултета уметности у Нишу. Приређивач је трећем делу монографске студије (стр. 37–170) доделио наслов *Научна трибина*. У овом делу садржани су ауторски радови чији је опус посвећен

¹ Монографска студија представља резултат рада на пројекту Факултета уметности Универзитета у Нишу *Годишњице српских великана уметности* (2015), чију реализацију је финансијски подржала Општина Медијана.

* vesnag@artf.ni.ac.rs

стваралаштву наведених српских уметника. Кроз девет рецензираних ауторских радова, научно и стручно утемељених, приређивач повезује ликовну и музичку уметност на својеврстан начин осликавајући једно време, српску уметничку сцену крајем 19. и почетком 20. века, мапирајући притом само посебно значајне тренутке из богатог стваралачког опуса српских уметника: *Корнелије Станковић и Исидор Бајић у контексту развоја музичког живота Ниша; Специфичности Литургије Корнелија Станковића; Могућности примене уметничког стваралаштва Исидора Бајића у педагогији солфеђа; Исидор Бајић и позоришна музика; Значај поезије у вокалним делима Исидора Бајића; Надежда Петровић, кључна личност српске модерне – хронолошки осврт на прихватање и валоризацију сликарства Надежде Петровић: (у поводу обележавања 100. годишњице смрти 1915–2015); Надежда Петровић: сликарка/болничарка/хероина – ратно раздобље 1912–1915; Надежда Петровић, покретач идеје о оснивању Колоније у Сићеву; Портрет – веродостојан хроничар епохе – у делу Надежде Петровић и делима студената Факултета уметности у Нишу.*

Четврти део студије (стр. 173–282), наведен као *Прилог*, представља селективну библиографију поменутих уметника, те се може одредити и као својеврсни библиографски приказ њиховог стваралаштва, мањег обима.

Структура монографске студије, методолошки гледано, кретала се од општег ка појединачном. То се, свакако, може уочити и освртом на структуру студије у којој су по фазама представљени токови реализације пројекта.

Почетна теза студије – да представи српске уметнике кроз пројекат који повезује науку, уметност, изложбenu активност и библиотекарство – може се сматрати новим, савременим приступом стваралаштву уметника. Почетна фаза реализације пројекта у којој су се наставници и сарадници Факултета уметности у Нишу представили својом концертном, уметничком активношћу, а библиотекарски и историчари уметности Музеја савремене уметности из Београда мултимедијалном презентацијом, представљала је снажне темеље на којима се све време градио пројекат Факултета уметности. У самој студији, кроз сажет информативни осврт на активности у оквиру пројекта, без дубљег критичког и аналитичког задирања у његову унутрашњост, представљен је ревијални концерт у коме је кроз посебан избор композиција дочаран стваралачки разноврстан пут композитора Исидора Бајића и Корнелија Станковића. Са друге стране, сликарка Надежда Петровић је представљена кроз уметничку и стручну литературу доступну у српским библиотекама. Читаоцима је остављена могућност да самостално, ослањајући се на текстуалну грађу монографске студије, изведу несметане закључке о значају, вредности и идеји уметничке вечери посвећене прослављеним великанима српске музичке и ликовне сцене.

Све активности реализоване у току трајања пројекта нашле су своје место у наведеној студији. У њој је садржан илустративно-информативни део о изложбеној поставци. Увидом у садржај студије може се закључити да је биографска изложба уметника настала као резултат заједничког рада, односно удруживањем институција културе и образовања. Поткрепљена биографским чињеницама и подацима, документована и личном грађом, поставка је показала животни и стваралачки пут уметника, посебно описан у монографској студији. Иако се у студији може уочити физичко одвајање наведених изложбених поставки, то никако не умањује значај заједништва и целине самог пројекта, већ наговештава наредну фазу пројекта, *Великани српске уметности – научна трибина.*

Научна трибина посвећена српским уметницима представља централни део како монографске студије тако и самог пројекта. Девет стручних и научних радова немају стандардно одређен обим рада, већ је истраживачима дата могућност да обим и структуру рада самостално одреде. Поштована су основна начела научности и стручности, док су тема, концепција и начин представљања уметника били потпуно слободни. Таква поставка допринела је свеобухватности приказа стваралачког пута уметника, а читаоцу пружила сјајну прилику и могућност да се наведени уметници сагледају и упознају са различитих аспеката. Позориште, књижевност, вокална и духовна музика, ратно и колонијално стваралаштво – представљају широк спектар свеобухватности тематика којима су се бавили стручњаци из различитих уметничких области.

Последње, али не и мање значајно, поглавље чини селективна библиографија српских уметника. Фокусирана на штампане и рукописне публикације, као и монографска и серијска издања, библиографија упознаје кориснике и са доступношћу ових публикација у библиотекама Републике Србије. Овакав начин приступа изради библиографије практичан је за њене кориснике који ће у сваком тренутку знати да ће трагање за потребном литературом бити једноставно.

Начин израде библиографије само је концепцијски наставак основне нити коју прати студија а то је: научни и стручни приступ приказу троје српских уметника на један прагматичан и надасве другачији начин. Није се тежило строгом одабиру искључиво стручне читалачке публике, већ, напротив, циљна корисничка група могу бити сви који желе да упознају лик и дело уметника једног давно прошлог времена Србије. Разноврсност активности, музичког и биографског материјала, научна утемељеност стручне јавности – све су то основни елементи студије. Јасна методолошка опредељеност припреме студије испоштована је у свим сегментима.

Посматрајући студију са дистанце, а са јасним критичким ставом, можемо нагласити да је у својој основи она задовољила критеријуме основне методолошке, идејне и концепцијске поставке. Стил и структура публикације усклађени су са током пројекта, чиме је читаоцима обезбеђен увид у комплетан ток и фазе његове реализације. Главна тема студије – уметност и уметници – обрађена је свеобухватно, разноврсно и стилски прилагођено научној, стручној, али и широј јавности.

Вредна читалачке пажње, монографска студија *Годишњице српских великана уметности* свакако ће допринети очувању културног наслеђа. Њеним објављивањем, нашој научној, уметничкој и стручној јавности обезбеђено је штиво коме се увек изнова и са задовољством, може вратити.

Literatura / References

Годишњице српских великана уметности, (2016). Гагић, В. (прир.). Ниш: Факултет уметности, 283 стр.

Датум пријема чланка / Paper received on: 12. 07. 2017.

Датум коначног прихватања чланка за објављивање / Paper accepted for publishing on: 08. 08. 2017.

© 2017 Autor. Objavio Artefact (<http://www.artf.ni.ac.rs/index.php/casopis-arteffect/>).

Ovo je članak otvorenog pristupa i distribuira se u skladu sa Creative Commons licencom (<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/rs/>).

© 2017 The Author. Published by Artefact (<http://www.artf.ni.ac.rs/index.php/casopis-arteffect/>). This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution license (<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/rs/>).

